

Dopgruppen

Utgångspunkter

BEM¹

Vår utgångspunkt blev under samtalets gång BEM-dokumentet. Vad är det som krävs för att en dopgudstjänst ska vara en dopgudstjänst enligt BEM?

- Skriftens förkunnelse om dopet
- Nedkallande av Den Helige Ande
- En avsägelse av det onda
- En bekännelse av tro på Kristus och den heliga Treenigheten
- Bruk av vatten
- En förklaring att de döpta vunnit en ny identitet som söner och döttrar hos Gud och som kyrkans medlemmar, kallade att vittna för evangelium.

En studie har gjorts av andra dopordningar. Utgångspunkten har varit *Baptism today* (Faith and Order paper nr 207). Intrycket är att dopritualen är mer lika varandra än vad man kunnat tro. Att det är så återspeglar det förhållande att det råder en förhållandevis stor enighet mellan kyrkorna om vad dopet är, hur det bör utformas och vilka moment som ska vara med. BEM-dokumentet har spelat en stor roll när kyrkor utformat sina dopliturgier under de senaste tjugofem åren.

Dopets innebörd

Under dagarna i Sigtuna förde vi en diskussion om dopets innebörd. Var och en bär med sig sina traditioner och sätt att uttrycka dopets innebörd. Ibland är det lätt att förstå den andre och andra gånger är det näst intill omöjligt. Följande kan på något sätt sammanfatta ett sätt att uttrycka det som vi kan alla stå för. Utgångspunkten är att barnet är ett Guds barn och det manifesteras vid dopet. Barnet är ett Guds barn före, under och efter dopet. Barnet är skapat och älskat av Gud. I dopet är det barnet, som skapats av Gud, som iklädes Kristus, ett möte med den helige Guden och den Helige Anden. Dopet är att födas på nytt genom Ande och vatten. Allt är nåd. Efter dopet är det döpta barnet, skapat av Gud, ämnat att leva med Kristus, ett liv i kyrkans gemenskap. Dopet är en anknytningspunkt, en personlig hållpunkt för Guds ofattbara kärlek. Riten är större än vår förståelse.

Genom att räkna upp några olika motiv vill vi visa på vad dopet är:

- Iklädes Kristus
- Inlemmande i Kristi kropp
- Nyfödelse
- Syndernas förlåtelse
- Epifania av Guds skapande, frälsande kärlek
- Gud synliggör det som vi redan har i Kristus
- Kalejdoskop, skaka, se på sig själv på ett nytt sätt
- Det gör skillnad

¹ Nilsson, K.O., 1983, s.23, V:20

Jesu dop

I gruppen har berättelsen om Jesu dop blivit vägledande och tydliggjort dopet. Vi har återupptäckt hur de första kristna generationerna såg sina egna dop i ljuset av Jesu dop. Genom den ekumeniska rörelsen och inte minst de ortodoxa kristna har en trinitarisk tolkning av Jesu dop blivit känd, som är annorlunda än den protestantiska tolkning som tolkar Jesu dop ur Johannesdopets synvinkel och reducerar Jesu dop till ett bättringsdop. Alexander Schmemmann talar om på Jesu dop som Treenighetens första offentliga framträdande i historien (till skillnad från mera dolda framträdanden t.ex. som främlingar vid Mamre terebintlund). Det finns även bibelforskare som menar att det trinitariska uttrycket i Matt. 28 (dopbefallningen) går tillbaka till Jesu dop-berättelsen i Matt. 3 (med par.) I dopet i Faderns, och Sonens och den heliga Andens namn öppnar sig verkligheten som en älskande gemenskap, i jämlikhet och solidaritet. Vi smörjs, som Kristus, den Smorde, till präst, profet och kung.

Vi vill här göra en liten utvikning och visa på att motivet med Jesu dop har varit en del av svensk medeltida tradition. Jesu dop avbildas i Skåne på dopfontarna i Gumlösa, Lyngsjö, Knislinge, Simris, Dalby, Fjellie, Östra Wemmenhög och Bjesjö. Hur scenen har framställts har varierat, men tydligt är att Jesu dop har varit ett teologiskt brukat motiv när det gäller dop under medeltiden. S:t Johannes kyrka i Malmö byggdes under de första årtiondena på 1900-talet även här återfinns Jesu dop avbildat på botten på själva dopfatet.

Dop och medlemskap

Från och med 1996 döps man in i Svenska kyrkan. I och med denna förändring följer Svenska kyrkan andra kyrkors form av medlemskap. Att dop och medlemskap hör samman är på ett sätt självklart. Dopet är knutet till medlemskapet även om det, även idag, finns en möjlighet att bli medlem i avvaktan på dop. De allra flesta föräldrar som vill att barnen ska bli medlemmar låter döpa sina barn och inte endast anmäla dem.

Vi har idag en grupp medlemmar födda före 1996 som inte är döpta. Ofta är det personer födda på 70-80-90-talet, då dopfrekvensen började minska markant. De får inte vara faddrar enligt kyrkoordningen. Vi har alltså ett A- och B-lag när det gäller medlemskap. I den konkreta situationen med en fadder som är exempelvis 30 år och medlem men inte döpt är det inte enkelt att förklara att det finns två sorters medlemskap. Detta behöver utredas och reflekteras kring, men inte inom denna grups arbete.

Gruppens önskan är att dopgudstjänsten visar på att dopet är ett dop i Kristus, en delaktighet med hela kristenheten. Man döps inte enbart in i Svenska kyrkan utan i hela den världsvida gemenskapen.

Den moderna myndiga människan

I utgångspunkterna för arbetsgrupperna formuleras följande: "Det är inte ovanligt att människor tydligt uttrycket sina önskemål om gudstjänsten utformning. Det kan ofta innebära ökad delaktighet, men kan uppfattas ibland problematiskt som ett uttryck för en beställarkultur." Vi vänder oss mot att överhuvudtaget använda begrepp som "beställarkultur". Vid dop och även andra kyrkliga handlingar är det viktigt att använda uttryckssätt och vokabulär som visar på Svenska kyrkans professionella och pastorala uppdrag.

För den moderna myndiga människan är livet unikt. När man får ett barn vill man att dopgudstjänsten är unik för just detta barn. Det är en balansgång för kyrkan att möta detta. Svenska

kyrkan har varit ett med makten under århundraden och har svårt att inte utöva makt när den möter makt. Samtidigt befinner vi oss i en tid då gedigna kunskaper och insikter i kristet liv inte är var mans egendom. Därför finns ett stort och nödvändigt behov från Svenska kyrkan att visa på vad dopet i Faderns, Sonen och den Helige Andes namn är. Vi vill skapa utrymme i dopgudstjänsten för att den eller de som döps vare sig det är barn, unga eller vuxna får läsa texter/dikter, sjunga sånger och på andra sätt uttrycka sin glädje över dopet.

Barnet ett subjekt i dopet

Barnet har under lång tid varit ett objekt i kyrkans sammanhang. Om vi ser till vår egen kyrkas historia har barnen under tidigare århundraden firat gudstjänst på de vuxnas villkor. Texten om när Jesus välsignar barnen uppmanar oss till att göra barnet till ett subjekt. Ett sätt att göra detta är att tidigt i gudstjänsten nämna barnets namn och att sedan använda namnet i tackbönen, befrielsebönen, dopbönen och förbönen, liksom i doptalet. Ett annat sätt är att också i gudstjänsten vända sig direkt till barnet i ett tilltal, t ex i doptalet: att tala till ett "du, NN", att alltså inte främst tala om barnet och barnen i största allmänhet. Man kan också när man lyfter upp barnet och säger: "Jesus säger: Den som i mitt namn tar emot ett sådant barn, tar emot mig", ge barnet "röst" och säga "Hej världen, här är jag!" Sker dop av konfirmand/vuxen gäller förstås motsvarande. Att de är subjekt är dock ofta tydligare, eftersom de kan tala för sig själva.

Dop - beroende av sociala faktorer

Forskning har visat på att barn till dem som är mest utsatta i mycket lägre grad låter döpa sina barn. Utvecklingen går mot allt större dopgudstjänster med efterföljande kalas. Detta utesluter den som inte har möjlighet att ordna en fest för många. Här behövs fantasi och närvaro för att erbjuda dop till alla som vill döpa sina barn oavsett den sociala tillhörigheten och möjligheterna.

I de stora städerna och även i andra miljöer är det inte längre en majoritet som låter döpa sina barn. När dopet inte längre är en majoritetsföreteelse förändras förutsättningarna snabbt. Det är bara drygt 150 år sedan alla i princip döptes. Även under 1900-talet har en stor majoritet döpts. I en mångreligiös kontext döps kanske 25-50 procent av barnen. Här är det en utmaning att kommunicera vad dopet är på ett sätt som blir möjligt att förstå idag i en mångkulturell och mångreligiös kontext.

Före dopet

Vi vill starta med det som föregår dopet nämligen mötet mellan församlingens företrädare och den som vill bli döpt eller de föräldrar/den förälder som vill låta döpa sitt barn.² Här finns en lång kedja av personer som möter den eller de som vill bli döpta. Det kan starta med den på pastorexpeditionen som tar emot förfrågan eller församlingspedagogen som är den som har det första samtalet med den odöpta konfirmanden. Här behövs en ökad medvetenhet i församlingen om den långa processen kring ett dop och att varje medarbetare som deltar i denna process är en viktig pusselbit.

Fokus för oss har varit prästens möte i samband med dop av barn. Vi anser att hembesök hos dopfamiljen är att föredra. Idag är det vanligt på vissa håll att ta dopfamiljen till pastorexpeditionen under dagtid. Det är inte ovanligt att dopsamtalet då enbart blir med den som är föräldraledig, vilket inte är tillfredställande när det gäller dopet. Vi vill istället föreslå att arbetet prioriteras på ett sådant

² Om båda föräldrarna är vårdnadshavare måste de vara överens om att döpa barnet. Är det en förälder som är vårdnadshavare är det den som beslutar om barnet ska döpas.

sätt att prästen har möjlighet att göra hembesök. Utöver detta tycker vi det vore önskvärt med ytterligare möten. Ett möte med dopfamilj och faddrar som skulle kunna äga rum i kyrkan. Faddersamtal är viktiga. Den som blir tillfrågad att vara fadder tar sitt fadderskap på största allvar och ser det som ett förtroendeuppdrag. Här har Svenska kyrkan möjlighet att möta över 100 000 människor för samtal om livet och tron med utgångspunkt i dopet. Vi vill därför uppmuntra till ett andra samtal där också faddrarna finns med.

Grundstruktur

Vi föreslår en grundstruktur för dopet där doggudstjänsten delas in i olika avsnitt. Önskvärt vore om strukturen (de olika avsnitten) skulle kunna vara densamma oavsett om det är dop av barn, konfirmander eller vuxna.

Vi återkommer till innehållet i de olika avsnitten i skrivningen. Mellan dessa avsnitt är det valfritt var psalmer och sånger kan sjungas och doptal hållas. Psalmer talar om dopet på ett sätt som hjälper till att göra dopet mer innehållsrikt och tillgängligt. Vårt förslag är att minst två psalmer ska sjungas vid varje gudstjänst. Dopet och vad det innebär är ingen självklarhet för de flesta av oss. Vi föreslår därför att doptalet, som tolkar, blir obligatoriskt. Det är också möjligt att mellan avsnitten foga in olika former av inslag som utförs av dem som deltar i doggudstjänsten. Tanken är att momenten ska följa på varandra i den ordning som de beskrivs. De moment som finns inom ett och samma avsnitt ska följa på varandra utan att något annat, ex. psalm, sång dikter, bryter in emellan.

Samling

Under Samling finns tre avsnitt:

- Välkomstord
- Växelsång/Läsning/Inledningsord
- Bön

Doggudstjänsten kan med fördel inledas med procession. Här kan alla som på något sätt är involverade i doggudstjänsten delta.

Om det är någon gudstjänst som är i behov av en samling är det just doggudstjänsten. Vårt förslag är därför att varje doggudstjänst har tydliga välkomstord. I välkomstorden poängteras först varför denna gudstjänst ska firas nämligen därför att någon eller några ska döpas. Här kan det vara fritt formulerade ord eller något som är färdigformulerat, men det bör finnas ett eller två formulerade i ordningarna för dop. Det kan vara prästen som leder välkomstorden, men också någon annan t.ex. församlingspedagogen vid ett konfirmanddop. Här följer ett förslag:

Välkomna att fira NN:s dop! Utan vatten kan ingen av oss leva. På samma sätt behöver vi Guds kärlek. I dopet möter vi vårt ursprung och vår framtid. Vi möter den kärleksfulla Gud som ger oss gåvan att leva i kärleken.

När det gäller dop av barn består församlingen ofta av alla åldrar och många är församlade. Det är naturligt i en doggudstjänst att dopbarnet/barnen blir i centrum. Den utveckling som varit har gjort

att föräldrar, ibland syskon, och faddrar är betydligt mer delaktiga i gudstjänsten än man var när 1942 års handbok gällde. En hög grad av delaktighet gör doggudstjänsten tydligare och mer meningsfull. Församlingen i sin helhet är delaktiga i psalmer, trosbekännelsen och Herrens bön förutom att stå och sitta vid vissa moment. Detta leder lätt till att doggudstjänsten får en scen och de övriga i församlingen är åskådare. Självklart är det möjligt för var och en att vara aktiv även om man själv inte agerar, men doggudstjänsten har lätt att bli en scen med en mycket engagerad publik. För att göra det till en församlingens gudstjänst vill vi att doggudstjänsten har en inledning där alla blir delaktiga på ett påtagligt sätt. Med inledningsorden, oavsett om de sjungs eller läses, vill vi framhålla glädjen över barnet och över dopet och ge något av ett lovsångsanslag redan i inledningen till doggudstjänsten. Vi föreslår därför någon form av växelläsning eller växelsång efter välkomstorden. Om det inte är möjligt med växelläsning/sång ger vi också förslag på inledningsord. Vi bifogar en växelsång på Psaltaren 139 med musik av Helen (Bilaga 1). Dessutom bifogas ett antal växelläsningar utifrån några doptexter, skrivna av Jonas Persson, prästvigd i Lunds stift juni 2011. (Bilaga 2).

Växelsång Psaltaren 139, se bilaga 1

Här följer ett av Jonas förslag till **växelläsning**:

L: Vid den tiden kom Jesus från Nasaret i Galiléen

F: *Guds kyrka kallar oss till gemenskap.*

L: Han döptes i Jordan av Johannes.

F: *Genom dopet föds vi till nytt liv.*

L: När han steg upp ur vattnet såg han himlen dela sig och Anden komma ner över honom som en duva.

F: *Vi blir förenade med Jesus Kristus.*

L: Och en röst hördes från himlen: "Du är min älskade, du är min utvalde."

F: *Guds ord får liv genom dopets vatten.*

Mark 1:9-11

Fler inledningsord

A

Välsignad är du, Gud, alltings skapare, för kärlekens stora gåva,

Välsignad är du, Herre, för NN som du låtit bli till

Välsignad är du Jesus Kristus, som kom för att befria oss från det onda

Välsignad är du helige Ande, som renar, upprättar och förnyar

Välsignad är du som i dopet tar oss upp i din kyrka och ger oss ett levande hopp.

B

Välsignad är du, Gud, som skapar och ger liv.

Välsignad är du för kärleken, för barnet/barnen i vår mitt.

Välsignad är du, Gud, som befriar och ger hopp.

Välsignad är du för Jesus Kristus, som delar våra liv.

Välsignad är du, Gud, som sprider glädje och tillit.

Välsignad är du för den heliga Anden, som ger livsmod och samhörighet.

En utblick i den världsvida kyrkan, här Finland, Norge och Danmark, ger följande alternativ när det gäller inledningsord.

I den finska kyrkan har man möjlighet att efter inledningsorden läsa (eller sjunga) en psaltarpsalm.

Den nya norska dopordningen:

Pr: I tacksamhet och glädje tar församlingen emot det barn som i dag ska döpas här i kyrkan. Gud har givit oss livet och skapat oss till gemenskap med honom. Efter sitt ord och löfte tar Gud emot oss i dopet och

frälser/befriar oss från synd och död. Vi förenas med Jesus Kristus till ett nytt liv och inlemmas i den kristna kyrkan.

Så älskade Gud världen att han gav den sin ende Son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv. Joh. 3:16.

I den danska kyrkan inleds dopet med en lovprisning:

Lovad vare Gud, vår Herre Jesu Kristi Fader, som i sin stora barmhärtighet har fött oss till ett levande hopp genom Jesu Kristi uppståndelse från de döda.

Det svenska dopritualet, HB 86, är ensamt om, i de ordningar vi har granskat, att i dopaktens början ha en bön med tacksägelse över barnets födelse. I det svenska fallet är den bönen vad som är kvar av det som i HB 1942 hette En moders tacksägelse, och som i sin tur går tillbaka på den gamla ordningen för Kyrktagning. Vi tycker tacksägelsebönen är bra, eftersom den för in ett skapelseperspektiv i det frälsningskeende som dopet utgör.

Efter växelläsningen/sången/inledningsord följer, precis som i 1986 års handbok, en bön. Den bön som någon av föräldrarna (oftast) ber är viktig och fungerar bra. Vi har här endast gjort en förändring, som synliggör att det också kan vara en ensamstående förälder som ber bönen, dvs att det saknas ett "vi" i snävare mening. Församlingen kan förstås gestalta detta "vi", men den ensamstående föräldern kan här få möjlighet att uttrycka sitt föräldraskap med orden "jag" och "mig".

Gud vi tackar dig för NN.

Tack för gåvan du gett och förtroendet du visat oss/alt. mig (om ensamstående förälder).

Ge oss/mig ömhet, fasthet och lugn.

Hjälp mig/oss att ge din kärlek vidare till NN som vi/jag fått ansvar för.

Och hjälp var och en som är här att vara goda medvandrare för NN på vägen genom livet.

I Jesu Kristi namn. Amen

När det gäller dop av konfirmander anser vi att konfirmandernas sånger kan få genomsyra dopgudstjänsten. Bön i det vi kallar samling kan konfirmanden/konfirmanderna be. Exempelvis: Tack gode Gud för att du har fört mig hit. Församlingspedagog/konfirmandmedhjälpare och familj ska också kunna få tydliga möjligheter att medverka i dopgudstjänsten. När det gäller unga eller vuxna föreslår vi att den eller de som ska döpas ber tackbönen i samlingen.

Till dop i Svenska kyrkan kommer de som inte blivit döpta som barn. Orsakerna kan vara ytterst skiftande. Det kommer också de som tillhört en annan religion och vill konvertera. För dem som lämnar ett religiöst sammanhang är det viktigt att böner uttrycker ett tack för vad det gamla sammanhanget gett och förhoppningarna vad det nya ska ge. Det skulle i denna gudstjänst också kunna få finnas utrymme för ett vittnesbörd för den vuxne att berätta om sin "resa" eller "väg" fram till dopet.

Ordet och handling

Ordet och handling har följande avsnitt:

- Bibeltexter (ett eller två avsnitt, före och efter befrielsebön)

- Befrielsebön
- Trosbekännelse, Dopfråga
- Vatten, Dopbön, Dophandling, Korstecknande, *Smörjelse*, Handpåläggning

Efter samlingen följer ordet och handlingen. Här kommer vi att redovisa våra diskussioner. Hur själva grundstrukturen ska vara inom denna avdelning är vi inte helt eniga om vilket kommer att framgå.

Skriftens förkunnelse

Vi börjar med en utblick i den världsvida kyrkan och läsning ur skriften. I fråga om bibelläsningarna så är Rom. 6 och Matt. 28 en vanlig kombination, bl. a. i ortodoxa kyrkan. I den armeniska kyrkan och i Mar Toma-kyrkan är evangeliet hämtat från Joh. 3 – orden om nödvändigheten att födas på nytt av vatten och Ande. I de nordiska kyrkorna är Matt. 28 huvudtext. I den katolska kyrkan och i många ortodoxa läses texten om Jesu dop.(Mk 1:9-11)

När det gäller vilka bibeltexter som ska läsas och var har diskussionen gått fram och tillbaka. För gruppen har det varit självklart att MK 10 ska läsas vid dop av barn. Om den ska läsas för sig eller tillsammans med de andra texterna har vi kunnat inte enats om. Att Mt 28 ska läsas har vi också varit överens om. Till detta vill också några föga Mk 1:9-11 om Jesu dop som en obligatorisk vid alla dop och läses direkt före Mt 28 . Andra vill göra den till en valbar text vid dop av barn, men en obligatorisk text vid dop av konfirmander och vuxna. Här följer fler förslag på möjliga/valbara texter förutom dem som finns idag i handboken: Ps 8, Ps. 42:2-3,Ps 95:1-7, Jes 12:3-5. Jes 43:11 Petr. 2:9

Befrielsebön

Det onda är en del av de mänskliga villkoren. När det gäller dop av barn finns en längtan hos föräldrarna att skydda barnet från världens ondska, men också en förhoppning att barnet inte ska bidra till att det destruktiva i världen förmeras. Människan har potential till det goda men också till det onda. Destruktivitet är en verklighet. Dopet är både en punkt och kontinuitet. Den som blir drabbad blir skadad. Det krävs nyfödelse - möjlighet till detta är avgörande både vid dopet och i att ständigt leva i sitt dop. Dopet är ett löfte att i mötet med det onda är Jesus med. Dopet är att iklädda Kristus och som sådan möta det onda. Jesus gick efter dopet ut i öknen och kämpande mot djävulen.

För oss är det en fråga om trovärdighet att befrielsebönen finns med i dogudstjänsten. Vi har efter omfattande diskussioner kommit fram till en formulering som visar på dopets kraft och samtidigt är ett tilltal idag till dem som ska döpas eller deras föräldrar.

Befrielsebön

*Gud, rädda oss från det onda.
Befria och bevara NN i mötet med förstörelsens makt.
Ge henne/honom mod av ditt mod, liv av ditt liv,
Och var hennes/hans ljus, nu och alltid.
Tag emot korsets tecken på din panna,
På din mun och på ditt hjärta.
Jesus Kristus, den korsfäste och uppståndne,
Kallar dig att vara hans lärjunge. Amen.*

Trosbekännelse

Trosbekännelsen, den apostoliska läses av hela församlingen och på den följer dopfrågan.

Vatten

Vår upplevelse är att själva dophandlingen behöver mer fokus. Eftersom många är delaktiga i doggudstjänsten är det lätt att andra moment än själva dophandlingen blir till höjdpunkter. Utan vatten inget liv - utan vatten inget dop kan få utgöra ingång till våra tankegångar kring dopets vatten. För att skapa fokus kring dophandlingen behöver vattnets närvaro i gudstjänsten bli tydligt redan när dopvattnet bärs in, när det hålls upp, dopbönen beds och dopakten sker. Vattnets symbolik kan förstärkas lokalt liturgiskt, genom att vattnet bärs in på ett tydligt sätt i en stor hink/kanna, genom att den som håller i vattnet håller så det skvalar, genom att ösningen över barnets/den vuxnes huvud också blir så det flödar, eller genom att dopfunten är djup och barnet sitter i funten, genom att en något större bebis som av en händelse plaskar i vattnet med handen vid dopakten. Och doptalet läggas i samband med vattnets ihållande kan det bli till ett samtal som drar in barn och vuxna kring "hur vi inte kan leva utan vatten" men också vattnets ambivalens. Men allt detta är något som lokalt kan läggas till och finns inte tydligt i liturgin.

Vattnet är en tydlig bild för dopet som är möjlig att kommunicera till alla idag. Det finns en medvetenhet om att tillgången på vatten är begränsad, ojämnt fördelad geografiskt och socialt och missbrukad i sin användning. Jesu dop har gått som en röd tråd genom våra diskussioner i gruppen. Just Jesu dop i Jordanfloden kan ge en nyckel till dopets vatten. Dopet har ett "Jordanflods motiv", som ett sätt att integrera befrielse och skapelse, ekonomi och ekologi, fattigdom och miljö, i mötet med avloppsvattnets verklighet. En flod som förbinder livets vatten (Galileiska sjön) med dödens vatten (Döda havet), en flod som vi måste korsa. Vid Jordanfloden säger dessutom Mose "Så må ni då välja livet" (Deut 30:19).³

I en tid när de ekologiska frågorna allt mer kommer i förgrunden, får vi inte osynliggöra, utan våga benämna. Doggudstjänsten är en viktig gudstjänst för kyrkan och för dem som väljer den. Den synliggör barnet (alt den döpte vuxne) och Guds förhållande till barnet, den synliggör det sociala sammanhang, i snävare mening, som den döpte är kallad in i. Men det vidare sammanhanget blir lätt osynligt i doggudstjänsten och det är ett ställningstagande från kyrkan att synliggöra och benämna. Här är dopets vatten en möjlighet.

Dopbön

Vi startar även här med en utblick i den världsvida kyrkan. I många dopordningar föregås dophandlingen också av att dopvattnet välsignas i form av en dopbön, som oftast innehåller både en *anamnes* och en *epikles*. I *anamnesen* aktualiseras de frälsningshistoriska skeenden i vilka dopet förebildas: skapelsen då Guds ande svävade över vattnet, Noas räddning undan kaosfloden, Israels räddning genom Röda havet, Jesu dop i Jordan och Jesu död och uppståndelse. I *epiklesen* bönfaller prästen Gud att sända den helige Ande att helga vattnet så att det blir ett reningens och pånyttfödelsens bad.

³ Detta skriver Steve de Gruchy: *Water and Spirit: Theology in the Time of Cholera*, s 188-201, i *The Ecumenical Review*, 62.2, July 2010 Han formulerar också kort några etiska principer: att ta ansvar, att värdera det gemensamma, att acceptera lagliga begränsningar, att ge näring åt kallelserna, att komma ihåg att fira (celebrate).

Nedan följer dopbönen från den finska kyrkan – intressant eftersom denna dopbön har Luthers dopbön som förlaga, vidare kan man notera att dopets instiftelseord är infogade på samma sätt som nattvardens instiftelseord i nattvardsbönen. I dopbönen finns både en anamnes och en epikles.

Låt oss be.

Allsmäktige och nådige Gud. I begynnelsen skapade du himmel och jord. Likt en stark vind svepte din Ande fram över de första vattnen och gav liv åt allt. Så blev vattnet en skapelsens kraft och gåva. I dina gärningar har du på många sätt förebådat dopet. När flodens vatten täckte jorden räddade du Noa och hans familj. Du ledde ditt folk genom Röda havet och befriade det från slaveriet i Egypten. När Johannes i enlighet med din vilja döpte Jesus, din Son, i Jordanfloden, lät du din Ande sänka sig över honom. På korset blev han för oss en livets källa, och efter sin uppståndelse instiftade han dopet, då han sade till sina lärjungar:

”Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döpa dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.” (Matt. 28:18–20)

Vi följer din Sons uppmaning och ber: Låt dopets källa alltid vara öppen för din kyrka. Där har vi blivit begravda med Kristus för att vi skall leva i uppståndelsens nya liv. Sänd din helige Ande för att låta detta under ske. Må detta dopvattnen påminna oss om vårt eget dop och om den djupa föreningen med alla andra som är döpta. Fyll oss med glädje över att vi som medlemmar av Kristi kyrka får vara lemningar i hans kropp. Detta ber vi om genom Kristus, vår Herre. F Amen.

Samma mönster med anamnes och epikles präglar dopbönen från ELCA, men utan att Matt. 28 infogas i bönen. Bönen avslutas med en doxologi. Rubriken för avsnittet är *Thanksgiving at the Font*. Den svenska texten är vår egen snabba översättning.

Pr Herren var med er

F Med dig var ock Herren

Pr Låt oss tacka Herren vår Gud

F Allena han är värd vårt tack och lov

Pr Vi tackar dig, o Gud, för att din Ande i begynnelsen svävade över vattnet och för att du genom ditt Ord skapade världen, och gav liv som var gott. Du räddade Noa och hans familj från den stora flodens vatten, och genom havet ledde du ditt folk Israel från slaveri till frihet. Vid floden döptes din Son av Johannes och smordes med den helige Ande. Genom det dop Jesu död och uppståndelse var, befriar du oss från syndens och dödens makt och upprättar oss till att leva i dig.

Utjut din helige Ande, kraften av ditt levande Ord, så att de som tvättas i dopets vatten ges ett nytt liv. Dig tillhör ära och tacksägelse genom Jesus Kristus vår Herre, i den helige Andes enhet, nu och alltid. F Amen

Om man jämför dessas böner med dopbönen i HB 1986, framstår den svenska bönen som abstrakt och utan konkretion. De bibliska exemplen ger färg åt bönen och är dessutom lätta att anknyta till i dopsamtal och doptal.

Vanligen är ordningen mellan dessa tre moment den, att först bes dopbönen, sedan följer trosbekännelsen, varefter själva dophandlingen sker. Men inom den ortodoxa kyrkan och i ELCA är ordningen den att dopbönen är placerad efter trosbekännelsen.

Vi vill här ge ett exempel på en revidering av nuvarande dopbön (vår egen snabba översättning):

*Heliga Gud,
Vi tackar dig för att du i dopets källa
Låter det vatten strömma fram som ger världen liv.
Uppenbara för oss ditt dops hemlighet:
Ett enda vatten och enda mänsklighet, ett enda vatten och enda livsgemenskap.
Sänd ditt Ord och din Ande så att NN som här ska döpas förenas
med alla som lever av din nåd och barmhärtighet.
Skänk NN din gåva och kallelse:
Att vara salt och ljus i världen.
Ge NN delaktighet i Kristi världsvida kyrka
Och ett liv i Andens skapande glädje.
Amen*

Här följer ytterligare förslag på dopbön:

Dopbön

*Underbara och kärleksrika Gud,
Vi tackar dig för att du i dopets källa låter det vatten strömma fram som ger världen liv.
Du skapar himmel och jord och låter din Ande sväva över vattnet.
Du räddar Noa och din skapelse från den stora flodens vatten.
Du befriar genom vattnet Mirjam och ditt folk ur fångenskap och slaveri.
Du uppenbarar din härlighet i Jesus Kristus, i födelse och dop, i liv och död.
I dopet ger du oss del av Kristi död och uppståndelse
och vi förenas med Maria i din världsvida kyrka.
I tillit till din Andes skapande glädje ber vi:
Uppenbara för oss ditt dops hemlighet - ett enda vatten och enda mänsklighet, ett enda vatten och enda
livsgemenskap.
Amen.*

Dopbön

*Helige, barmhärtige Gud
Vid tidens början skapade du himmel och jord,
Du lät din Ande sväva över vattnen och ge liv åt allt.
Noa och hans familj räddade du från den stora flodens vatten.
Genom vatten befriade du ditt folk från slaveriet i Egypten.
När Johannes döpte sänkte sig Anden som en duva över Jesus
Och på korset blev han för oss en livets källa.
Vi tackar dig för att du i dopet ger oss del i hans död och uppståndelse.
Vi ber: Helga med din Ande detta vatten till rening och nyfödelse.
Förbarma dig över NN som ska döpas.
Hjälp oss att leva i Andens skapande glädje
Och bevara oss hos dig till livets slut.*

Dophandlingen

I centrum står givetvis själva dophandlingen i eller med rent vatten och med de tydande orden: *Jag döper dig, NN, i Faderns och Sonens och den helige Andens namn.* Det är nödvändigt att dopkandidaten blir nedsänkt i eller begjuten med rent vatten, likaså är det nödvändigt att dopet sker i "Faderns och Sonens och den helige Andens namn". Om inte dessa båda omständigheter föreligger uppstår osäkerhet kring om det som skett varit ett kristet dop.

Handpåläggning och Korstecknande

En egendomlighet i den svenska ordningen från 1986 är att föräldrarnas och faddrarnas handpåläggning har sin plats i den första handpåläggningen, den som sker vid befrielsebönen. Vid den andra handpåläggningen, vid bönen om helig Ande, är det endast prästen som utför handpåläggningen. Det finns argument för att handpåläggningen vid befrielsebönen enbart är prästerlig, och att föräldrarnas och faddrarnas handpåläggning sker vid handpåläggningen efter dopet. Vid den första handpåläggningen bes en bön om beskydd mot mörkrets makt, vid den andra om att barnet ska uppfyllas av helig Ande. Den första bönen är defensiv, den andra är offensiv och det vore värt att reflektera över om inte föräldrarnas/faddrarnas handpåläggning har sin plats i anslutning till den senare bönen. Vårt förslag är att detta finns med i den försöksordning som ska tas fram.

Korstecknandet finns i många dopordningar. I den romersk-katolska ordningen sker korstecknandet alldeles i början av dopet, efter att prästen frågat föräldrarna om barnets namn, och vidare frågat: *Vad önskar ni av Guds kyrka för NN?* Och föräldrarna svarar: *Dopet*. Efter ytterligare en fråga om föräldrarna är medvetna om deras förpliktelse att fostra barnet i den kristna tron och en fråga till faddrarna om de är beredda att hjälpa föräldrarna med detta, säger prästen vänd mot barnet: *NN, med stor glädje tar vi emot dig i den kristna gemenskapen. I Kyrkans namn tecknar jag dig med korsets tecken, som är Kristi, vår Frälsares tecken. Efter mig skall dina föräldrar och faddrar teckna dig med detta korsets tecken.*

I den nya norska dopordningen sker korstecknandet alldeles innan själva dophandlingen.

Bönnen för og etter korstegningen bes med en åpen håndflate vendt mot barnet/dåpskandidaten .

Pr Gud bevare din utgang og din inngang fra nå og til evig tid. Jeg tegner deg med det hellige korsets tegn (+) til vitnesbyrd om at du skal tilhøre den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tro på ham .

Pr NN, etter vår Herre Jesus Kristi ord og befaling döper jeg deg til Faderens og Sonnens og Den hellige ånds navn.

Mens dette sies, öser liturgen med hånden rikelig med vann over hodet til den som döps, tre ganger.

Liturgen legger [eventuelt sammen med forældre/foresatte og faddere] hånden på den döptes hode og sier:

Pr Den allmektige Gud har nå gitt deg sin Hellige And, gjort deg til sitt barn og tatt deg inn i sin troende menighet. Gud styrke deg med sin nåde til det evige liv. Fred vare med deg.

I ELCA är bönen efter dopet mer utförlig, och där kan också den nydöpte/a smörjas med olja:

Vi tackar dig Gud, för att du genom vatten och Helig Ande ger dina döttrar och söner en ny födelse, rena dem från synd, och fostra dem till evigt liv. (Med båda händerna på barnets huvud) Förse NN med din helige Andes gåva: vishetens och insiktens ande, kloketens och kraftens ande, kunskapens och gudsfruktans ande, glädjens ande över din närvaro, nu och för alltid. (Prästen tecknar korsets tecken med olja på barnets panna). NN, Guds barn, du har fått den helige Andes gåva och tecknats med Kristi kors för evigt.

Smörjelse

I gruppen har en del av diskussionen rört smörjelsens plats i doggudstjänsten. Gruppen är inte enig i denna fråga. Anna Karin, Helen, Carina och Kjell vill att det ges plats för smörjelse i samband med dophandlingen. Ingegerd har en motsatt uppfattning. Först följer en redogörelse för den uppfattning som majoriteten av gruppen har.

Vi anser att smörjelsen skulle på många sätt återknyta till fornkyrklig tradition och Olaus Petris doggudstjänst år 1529 samtidigt som den skulle fördjupa doggudstjänsten på ett för vår tid

tillgängligt sätt. Det är inte möjligt att göra den till ett obligatorium utan vi föreslår att följande fanns i den inledande anvisningstexten:

Den som döps kan smörjas med olja som en del av dophandlingen. Oljan tecknas som ett kors på pannan på den som döps i samband med orden: Livets Gud, uppfyll NN med din helige Ande, och hjälp henne/honom att dag för dag leva i sitt dop.

Vi vill här ge en utförligare redogörelse för skälen för att återinföra möjligheten av smörjelse med olja vid dop är flera:

1. Smörjelsen vid dop är en lika gammal tradition som själva dopet i vatten.
2. Smörjelsen vid dop har en rik metaforisk bakgrund. Smörjelsen med olja pekar tillbaka på smörjelsen av präst, profet och kung i Gamla testamentet. Genom Andens närvaro vid Jesu dop smörjes Jesus till präst, profet och kung (Messias, den smorde) och alla döpta smörjes så i hans efterföljd att vara skapelsens präst, självkritikens profet och rättvisans kung. Uttryckt med nutida språkbruk skulle vi kunna säga att smörjelsen med olja kallar oss att värna Skapelsen och det andliga livet (präst), att utöva kritik och självkritik i kyrka och samhälle (profet) och att arbeta för rättvisa och det gemensamma bästa (kung).
3. Anden och smörjelsen med olja hör samman. Så som de första kristna uppfattade sina dop som dop i Jesu efterföljd, både som den döpte och som den korsfäste och uppståndne, visar vi genom användande av olja i doggudstjänsten att de döpta hör samman med Kristus, Messias, den Smorde.
4. De olika momenten i doggudstjänsten förstärker varandra. Oljan ökar de sinnliga inslagen i doggudstjänsten vilket är en rikedom.
5. Smörjelsen med olja är ett bruk som Svenska kyrkan skulle få gemensamt med flera andra kyrkor som bevarat eller återinfört denna tradition från fornkyrkan. Därmed kan införandet av smörjelse med olja vara ett bidrag till kyrkans enhet.

Nu till den motsatta uppfattningen, som Ingegerd har. Den första utgångspunkten är reformationen. En av uppgifterna vid reformationen var att tydliggöra trons innehåll och skala bort sådant som var förknippat med magi. Att teckna med olja var ett moment som efter ett tag lyftes ur dopliturgin för att inte nära magiska föreställningar. I dopritualet från år 1541 finns inte längre smörjelse med olja med i dopliturgin. I viss fornkyrklig dopliturgi användes smörjelse såväl i samband med exorcismerna som vid dophandlingen. I den apostoliska traditionen från början av 200-talet återfinns följande i dopliturgin: *”Vid den tid som bestämts för dopet skall biskopen uttala tacksägelse över en olja, som man håller i ett krus; man kallar den tacksägelseolja./../ Han skall också ta en annan olja och uttala exorcism över den, man kallar den exorcismolja.”*⁴. I det missale som används inom Svenska kyrkan men inte är sanktionerat av Svenska kyrkan förekommer användandet av olja i samband med dophandlingen. En handboks uppgift att fånga upp seder och bruk som finns i Svenska kyrkan. Seder uppkommer inte genom nya handböcker utan växer ur församlingarnas liv. Handbokens uppgift kan också vara den motsatta att sätta gränser. Att följa fornkyrklig dopliturgi är att använda olja vid såväl befrielsebönen som vid dophandlingen. Det är knappast önskvärt att använda olja vid exorcismen/befrielsebönen, vilket skulle på många sätt livnära många grumliga/magiska föreställningar kring dopet. Att välja att följa fornkyrklig praxis till hälften skapar inte trovärdighet. Den nya handboken borde, enligt min mening, inte förorda användningen av olja vid dophandlingen. Om den blir fakultativ kommer en del barn att smörjas med olja och andra inte. Valet kommer att

⁴ Ekenberg, Anders, 1994, Hippolytos. Den apostoliska traditionen. Översatt och kommenterad. Uppsala

vara den enskilde prästens. Hur kommer föräldrar att uppleva denna situation? Det första barnet döps och smörjs vid dophandlingen. Det andra barnet i familjen smörjs inte alls. Risken är att föräldrarna inte uppfattar de två dopen som samma dop.

Sändning

Sändning innehåller följande avsnitt:

- Dopljus m.m.
- Förbön
- Herrens bön
- Välsignelsen
- Sändningsord

Dopljus m.m.

Efter själva dophandlingen överlämnas ett dopljus. Här kan finnas förslag på vad som kan sägas vid överlämnandet såsom det finns i 1986 års handbok. Vårt förslag är att om det finns tidigare barn i familjen som är döpta eller t.ex. kusiner att de har tagit med sig sina dopljus och att de finns tända. Ett sätt att tydliggöra dopets innebörd och ge dopluset ytterligare ett användningsområde.

Idag har det blivit vanligt i många församlingar att ge dopbarnet t.ex. en ängel, ett blad eller en fisk. Dessa hängs upp i någon form av ställning och hämtas vid en senare tidpunkt ofta i samband med en speciell gudstjänst. Även detta kan äga rum direkt efter dophandlingen

Förbön

Ett par alternativa förböner föreslår vi ska finnas i handboken. En av dessa ska innefatta församlingssvar. Här ska också finnas möjlighet att tillsammans med den som ska döpas eller dopfamiljen formulera en förbön. Förbönen kan överlämnas, tryckt på ett stadigt papper, till familjen och då gärna tillsammans med Herrens bön. Viktigt är att förbönen också innefattar en bön om delaktighet i den världsvida kyrkan.

Förbön

*Livets Gud,
Vi tackar dig för NN.
Vi tackar dig för att du i vårt dop
har lovat att vara nära oss alla dagar.
Vi ber för Julia och för alla barn.
Låt dem få växa upp i trygghet, frihet och gemenskap.
Ge dem den inre styrka som bär också i livets svåra stunder.
Tag hand om oss när vi lever, tag hand om oss när vi dör.
I tillit ber vi till dig:
Gud som haver barnen kär
Se till mig som liten är
Vart jag mig i världen vänder
Står min lycka i Guds händer
Lyckan kommer, lyckan går.*

Du förbliver, Fader vår.

Herrens bön

Vi uppmanar Sveriges kristna råd att försöka att använda en version av Herrens bön och därmed uppmanas Svenska kyrkan att använda endast en version. Så som det blivit idag kommer Herrens bön inte snart längre att vara en gemensam bön.

Välsignelse

Välsignelsen anser vi ska innefatta alla som är församlade till doggudstjänsten.

Sändningsord

Sändningsorden får gärna vara växellästa. Vi ger här ett exempel.

Sändningsbön

*P Dopets Gud är med oss alla dagar
Alla Låt oss leva i tillit och förväntan*

*P Dopets Gud välsignar oss
Alla Låt oss bli till välsignelse*

*P Dopets Gud älskar oss alla
Alla Låt oss vandra i kärleken*

Några saker till

Dop i krissituation

När föräldrar kommer till oss med sina barn för att få dem döpta tar vi emot dem med glädje. När föräldrar som befinner sig i en mycket svår livssituation vill låta döpa sitt barn är det självklart att bejaka det. Det finns diskussioner inom Svenska kyrkan att dop i krissituation närmar sig magi. Om det odöpta barnet sa redan Olaus Petri ”vthi Gudz milda hand, at han werdigas them nådeliga ansee, ock vthi sin Gudomliga wårnat anamma.”⁵ Att inte ta föräldrarnas begäran/önskan på fullt allvar är främmande i en kyrka som döper cirka 60 000 spädbarn per år.

Vi tror att vi går en framtid till mötes där dop i krissituation inte bara kommer att handla om barn. Inom sjukhuskyrkan är det inte ovanligt att någon som ligger på sitt yttersta vill ta emot nattvarden. Ibland vill den som är döende också bikta sig innan nattvarden. Allt fler förblir odöpta genom livet. Kanske vill man bli döpt när livets slut närmar sig. Här behövs en fördjupad reflektion, inte denna grupps arbete, kring detta och om det kanske ibland behöver kombineras med bikt.

Yttre attribut vid dop

Dopkläningen kom i slutet av 1700-talet när miljön där dopet ägde rum var så pass varm att det var möjligt att låta ett spädbarn ha endast dopkläning. Innan dess var barnet lindat och lades i en ”doppåse”, jämför med vårt ord åkpåse. Barnet döptes genom begjutning och låg lindat i en doppåse.

⁵ Kjöllström, 1971, s.58

Denna doppåse kunde vara privat, gemensam för byn eller kyrkan lånade ut den. Här finns stora regionala variationer. Allt fler barn idag döps i "vanliga" kläder, d.v.s. finkläder för barn. Denna trend kanske samspekar med att allt fler vid dödsfallet kläs i egna kläder när de läggs i kistan. Vad får detta för betydelse för tolkningen av dopet? Kläderna vid dopet har varierat genom århundradena och vi är antagligen på väg in i en ny tid. Det behövs en reflektion kring detta och vad det eventuellt får för konsekvenser. Inte heller detta ryms inom denna grups arbete.

Dopet har skett utomhus och inomhus genom historiens gång. Åtminstone sedan reformationen har dopen i Svenska kyrkan skett genom begjutning. Idag förekommer nedsänkning av spädbarn, barnet sitter naket i dopfunten och vattnet öses tre gånger över huvudet, och av konfirmander/vuxna som döps i t.ex. en sjö eller å. Även här behövs en reflektion och kanske rekommendationer i anslutning till ordningen för doggudstjänst även detta ligger utanför denna grups arbete.

Vad kommunicerar doggudstjänsterna?

När arbetat med att forma en doggudstjänst för den nya handboken börjar bli färdigt anser vi att det är nödvändigt med en analys av doggudstjänsten. Exempelvis; vilka normer ger de uttryck för? Olika parametrar behövs för att genomlysna förslagen. Finns det en underliggande tanke i dopritualet att föräldrarna enbart kan vara ett par eller ger den utrymme för att det är en förälder? Förutsätter doggudstjänsten en välordnad tillvaro med en viss ekonomi? Pröva ritualet utifrån de sju diskrimineringsgrunderna: Kön, ålder, etisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder, könsöverskridande identitet eller uttryck.

Dopaktualiseringsgudstjänster

Dopaktualiseringsgudstjänster har förekommit under ett antal årtionden. Hit hann vi inte i gruppen, men vill starkt rekommendera dem som ska arbeta vidare att hitta riktlinjer för denna form av gudstjänst. Vi vill också påminna om att dopet kan få en tydligare framtoning i högmässan såsom i ELCA.

In i framtiden

Doggudstjänsten är en festgudstjänst som uttrycker glädje, tacksamhet, livsmod och sammanhang. I gudstjänsten finns musiken som ett viktigt uttrycksmedel. Orgeln som ger festkaraktär under ingångsprocession och kanske en avslutning. Anhöriga och vänner som uttrycker sin glädje över det nya livet med sång och spel. Kören som genom sin sång och blotta närvaro hälsar den döpte välkommen till en församlingsgemenskap. Psalmerna som låter församlingen och dopfamiljen uttrycka sig i det som sker.

Med så mycket musik blir det en resursfråga, men ska inte Dopets gudstjänst få resurser?

Psalmsången är en viktig bärare av riten och dess teologi. Det är därför viktigt att den lever. Vi har många fina doppsalmer men de flesta är okända och många relativt svårjungna för en ovan skara. Vi behöver nya texter till kända melodier och enkla refrängsånger. Vi behöver doppsalmer som följer barnen i olika sammanhang under många år och bli en del av sångskatten. Vi behöver Svenska kyrkans dopsajt där man bl.a. kan lyssna och lära sig psalmer och sånger. I dagens mediasamhälle är det relativt enkelt att lansera musik. Här behöver Svenska kyrkan nationella resurser för att låta psalmskatten fortleva.

Vi skulle vilja uppmuntra de som vanligtvis går i huvudgudstjänsten att delta i dopgudstjänsterna. På många håll är det regel att en kyrkvärd är med vid dopet. Det kanske vore möjligt att barnkören eller delar av barnkörerna sjöng vid dop. Överhuvudtaget skulle vi vilja se mer av församlingens resurser inte minst de personella vid dopgudstjänsterna.

Den helige Ande och den heliga Anden

I dokumentet har vi omväxlande använt den helige Ande och den heliga Anden. Det återspeglar bruken i Svenska kyrkan. Vi har inte haft möjlighet att diskutera detta i gruppen på ett genomträngande sätt därför uppmanar vi dem som ska arbeta vidare att på ett gediget sätt arbeta med frågan. Hur vi talar/skriver om Anden är inte specifikt för dopgudstjänsten utan gäller hela den nya handboken.

Avslutande reflektioner

Vår dopgrupp möttes för första gången i december 2010 i Lund. Vi var då endast tre av gruppens fem medlemmar som hade möjlighet att delta. Till vårt första möte i Sigtuna i början av februari arbetade alla med samma frågeställning. Materialet från var och en skickades ut innan sammanträdet. Under dagarna i Sigtuna kom vi snabbt vidare i arbetet. Till nästa möte hade alla olika arbetsuppgifter. Vid mötet i Uppsala gick vi igenom dessa olika insatser och fortsatte vår diskussion kring dopet i smått och stort. Till den sista träffen i Sigtuna har några förberett och kompletterat tidigare arbeten. I Sigtuna arbetade vi med ett utkast till slutskrivning och har därefter bearbetat det vidare.

Vi har alla i gruppen gedigen erfarenhet av Svenska kyrkan och dess arbete. Flera av oss har disputerat på dopet och en på predikan. Att mötas tre gånger och förberett det enskilt inför varje gång gör det inte möjligt att presentera ett gediget genomarbetat material. Vi har gjort vårt bästa utifrån förutsättningarna och ser detta som en pusselbit i ett större och mer omfattande arbete kring de kyrkliga handlingarna i en kommande kyrkohandbok.

Diskussionerna har varit många, långa, bitvis lärda och fyllda av skratt. Vi har fått förmånen att lära känna varandra och har haft ett stort utbyte av gemenskapen och debatterna. För detta är vi glada att vi under några månader fick vara en grupp som arbetade med något som vi alla har arbetat med intensivt under långa perioder av vårt liv.

Sammanfattande ord

Vår koncentration under arbetet har varit den särskilda dopgudstjänsten. Ur den kan sedan med lätthet lyftas de moment som behövs när dop firas i huvudgudstjänsten. Vi har också haft fokus på dop av barn, men har ändå försökt att forma gudstjänstens struktur så att den kan användas oavsett ålder.

Dopet är för många en självklarhet, medan andra kräver nya förklaringar för att förstå vad dopet är. Att kommunicera vad dopet är visar sig vara svårt i en tid där traditionella religiösa begrepp inte längre finns att tillgå. I gruppen har det visat sig att tala om vatten, livgivande och kaos, är ett sätt som möjliggör en kommunikation om dopets innersta.

Dopgudstjänster utformas idag många gånger utifrån sin kontext och har en tydlig lokal karaktär. Dessutom medverkar många gånger dopföljet i gudstjänsten på olika sätt. För att tillmötesgå detta föreslår vi en grundstruktur för dopet där dopgudstjänsten delas in i olika avsnitt. Mellan dessa avsnitt är det valfritt var psalmer och sånger kan sjungas och doptal hållas. Det är också möjligt att mellan avsnitten foga in olika former av inslag som utförs av dem som deltar i dopgudstjänsten.

Många är delaktiga i dopgudstjänsten, vilket i grunden förändrat dopgudstjänsten på ett positivt sätt. Ibland kan det bli en på-scenen-gudstjänst med en engagerad publik. Vi vill därför på ett nytt sätt involvera hela församlingen bl.a. genom växelsång eller växelläsning redan under gudstjänstens inledning. Förutom de obligatoriska bibeltexterna som finns 1986-års dopgudstjänst vill vi lyfta fram texten om Jesu dop. Vårt fokus har varit att själva dophandlingen ska bli höjdpunkten i dopgudstjänsten. Vi har därför bl.a. valt att trosbekännelsen och dopfrågan kommer före ihällandet av vattnet och dopbönen. Vi skulle också vilja att i de försöksordningar som kommer att prövas att föräldrarna/faddrarna är med vid handpåläggningen vid dopet istället för vid befrielsebönen. När det gäller gudstjänstens sänding ges utrymme för lokala traditioner och en hög grad av delaktighet av dem som firar dopgudstjänsten.

Några diskussioner har varit mer omfattande än andra. Den ena rör befrielsebönen och den andra smörjelsen. När det gäller befrielsebönen finns konsensus i gruppen däremot när det gäller smörjelsen finns två motsatta åsikter. Om det senare kan man läsa i vår rapport. Nu något om befrielsebönen. Det onda är en del av de mänskliga villkoren. När det gäller dop av barn finns en längtan hos föräldrarna att skydda barnet från världens ondska, men också en förhoppning att barnet inte ska bidra till att det destruktiva i världen förmeras. Människan har potential till det goda men också till det onda. Det krävs nyfödelse - möjlighet till detta är avgörande både vid dopet och i att ständigt leva i sitt dop. Jesus gick efter dopet ut i öknen och kämpade mot djävulen. För oss är det en fråga om trovärdighet att befrielsebönen finns med i dopgudstjänsten.

Källförteckning

Best, Thonas F., Baptism: today: understanding, practice and ecumenical implications, Faith and Order Paper 207, Collegeville, Minn.: Liturgical, 2008

Ekenberg, Anders, Hippolytos. Den apostoliska traditionen. Översatt och kommenterad. Uppsala, 1994

Nilsson, Kjell Ove, Dop Nattvard Ämbete, Uppsala, 1983

Steve de Gruchy: Water and Spirit: Theology in the Time of Cholera, s 188-201, i The Ecumenical Review, 62.2, July 2010